

Ю. М. Погуляйко,
доктор філософії в галузі економіки, Луцький національний технічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1640-2832>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.6.64

ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО- ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ЯК ПЕРЕДУМОВА ІНФРАСТРУКТУРНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРИРОДООХОРОННОЇ СФЕРИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ТА ТРАНСКОРДОННИЙ АСПЕКТ

Yu. Pohuliaiko,
PhD in Economics, Lutsk National Technical University

FINANCIAL AND INVESTMENT SUPPORT FOR NATURE RESERVE FUND OBJECTS
AS PREREQUISITE FOR INFRASTRUCTURAL MODERNIZATION OF ENVIRONMENTAL
PROTECTION SPHERE: REGIONAL AND CROSS-BORDER ASPECT

У статті сформовано авторський концепт фінансово-інвестиційного забезпечення об'єктів природно-заповідного фонду в умовах воєнного стану та поствоєнний період на основі врахування наслідків поглиблення децентралізації влади та дерегуляції земельних відносин. Встановлено, що програмування пріоритетів фінансово-інвестиційного забезпечення об'єктів природно-заповідного фонду має базуватися на вимогах Європейського Союзу стосовно збільшення площі природно-заповідних територій до 2030 року та враховувати передову іноземну практику здійснення виробничо-господарської діяльності на землях природно-заповідного фонду. Дослідження показали, що у 2007—2021 роках в динаміці реальної величини фінансово-інвестиційного забезпечення об'єктів природно-заповідного фонду України за рахунок коштів публічних бюджетів не спостерігається висхідного тренду, що вимагає удосконалення інституційних засад участі держави та територіальних громад у процесах інвестування проєктів інфраструктурної модернізації природоохоронної сфери. Обґрунтовано, що ефективною інституційною формою фінансово-інвестиційного забезпечення інфраструктурних поліпшень у природоохоронній сфері виступають угоди державно-приватного партнерства, які дадуть змогу коштом публічних бюджетів доповнити вітчизняним та іноземним приватним капіталом. Доведено, що в умовах поглиблення децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування центр тяжіння у фінансово-інвестиційному забезпеченні природоохоронної діяльності необхідно перенести на регіональний та місцевий рівень, щоб підвищити відповідальність та зацікавленість органів місцевого самоврядування та регіональної виконавчої влади в реалізації проєктів інфраструктурної модернізації об'єктів природно-за-

повідного фонду. Встановлено, що у поствоєнний період пілотним полігоном впровадження децентралізованої моделі фінансово-інвестиційного забезпечення інфраструктурної модернізації природоохоронної сфери мають виступати адміністративні області Західного регіону України, де існують об'єктивні передумови для реалізації проєктів транскордонного співробітництва на землях природно-заповідного фонду і суттєвого нарощення інвестиційних впливів європейських країн в екологічну індустрію.

The author's concept of financial and investment support for the nature reserve fund objects in terms of martial law and the post-war period is formed in the article, based on taking into account the consequences of deepening the power decentralization and land relations deregulation. It is examined that programming the priorities for financial and investment support of nature reserve fund objects should be based on the European Union requirements regarding the increasing the area of nature reserve territories until 2030 and take into account the advanced foreign practice of carrying out industrial and economic activities on the nature reserve fund lands. Researches showed that in 2007–2021 there is no upward trend in the dynamics of the real amount of financial and investment support for the objects of the nature reserve fund of Ukraine at the expense of public budgets, which requires the improvement of institutional foundations of the participation of the state and territorial communities in the processes of investment of infrastructure modernization projects in the environmental protection sphere. It is substantiated that public and private partnership agreements are an effective institutional form of financial and investment support for infrastructural improvements in the field of environmental protection, which will make it possible to supplement the funds of public budgets with domestic and foreign private capital. It is proved that in terms of deepening the power decentralization and the reform of local self-government, the center of gravity in the financial and investment support for environmental protection activities must be transferred to the regional and local level in order to increase the responsibility and interest of local self-government bodies and regional executive power in implementing infrastructure modernization projects of the nature reserve fund objects. It is examined that in the post-war period the administrative regions of Western Ukraine must be a pilot training ground for the implementation of a decentralized model of financial and investment support for environment protection sphere infrastructural modernization, because there are objective prerequisites for the implementation of cross-border cooperation projects on the nature reserve fund lands and for a significant increase in investment infusions of European countries in the ecological industry.

Ключові слова: інфраструктурна модернізація, природоохоронна сфера, фінансово-інвестиційне забезпечення, публічні бюджети, природно-заповідний фонд, інвестиції.

Key words: infrastructural modernization, environmental protection sphere, financial and investment support, public budgets, nature reserve fund, investments.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Інтеграція України у глобальний природоохоронний простір потребує розширення територій природно-заповідного фонду (ПЗФ), що вимагає інфраструктурної модернізації природоохоронної сфери в цілому. Природно-ресурсна неоднорідність території України є підставою для формування на регіональному рівні моделі інфраструктурної модернізації природоохоронної сфери, щоб максимальною

мірою використати потенціал місцевих природних ресурсів та інших елементів навколишнього природного середовища. Виходячи з того, що об'єкти ПЗФ є ключовою ланкою природоохоронної сфери, створення сучасного інституційного підґрунтя фінансово-інвестиційного забезпечення їх діяльності виступає важливою передумовою модернізації об'єктів природоохоронної інфраструктури, що дасть змогу прискорити процеси імплементації у вітчизняну практику регулювання процесів охорони навколишнього природного середовища вимог природоохоронних директив ЄС та базових положень міжнародних при-

родоохоронних конвенцій. Прикметною рисою програмування інфраструктурної модернізації природоохоронної сфери України є те, що наша країна взяла на себе зобов'язання розширити площу природно-заповідних територій, а це вимагатиме інфраструктурних поліпшень на цих територіях. В умовах децентралізації влади в системі фінансово-інвестиційного забезпечення об'єктів ПЗФ необхідним є посилення впливу органів місцевого самоврядування на процеси нарощення обсягів публічного фінансування та залучення вітчизняних і іноземних приватних інвестицій в інфраструктурну модернізацію природоохоронної сфери регіону.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми фінансово-інвестиційного забезпечення об'єктів ПЗФ вже тривалий період розглядаються у працях вітчизняних вчених [1; 3; 9], виходячи з вимог міжнародних природоохоронних конвенцій та директив Європейського Союзу, а також виходячи з потреби у збереженні флористичної та фауністичної складових біорізноманіття і необхідності господарського освоєння екосистемних послуг, що продукуються природними біогеоценозами заповідних територій. А. Карпук та Ю. Несторук впевнені, що суттєве покращення фінансового забезпечення проєктів відтворення біорізноманіття пов'язане із диверсифікацією джерел інвестування шляхом імплементації базових положень природоохоронних конвенцій в практику природоохоронної діяльності, залучення грантових коштів та впровадження європейських систем здійснення господарської діяльності на територіях природно-заповідного фонду [5, с. 36]. Тобто необхідно формувати інституційне підґрунтя для запровадження перевірених передовою практикою форм комерціалізації використання об'єктів ПЗФ задля створення додаткових фондів відтворення та примноження біорізноманіття, а також для більш результативнішого залучення природоохоронної компоненти в систему соціально-економічного піднесення локальних територій.

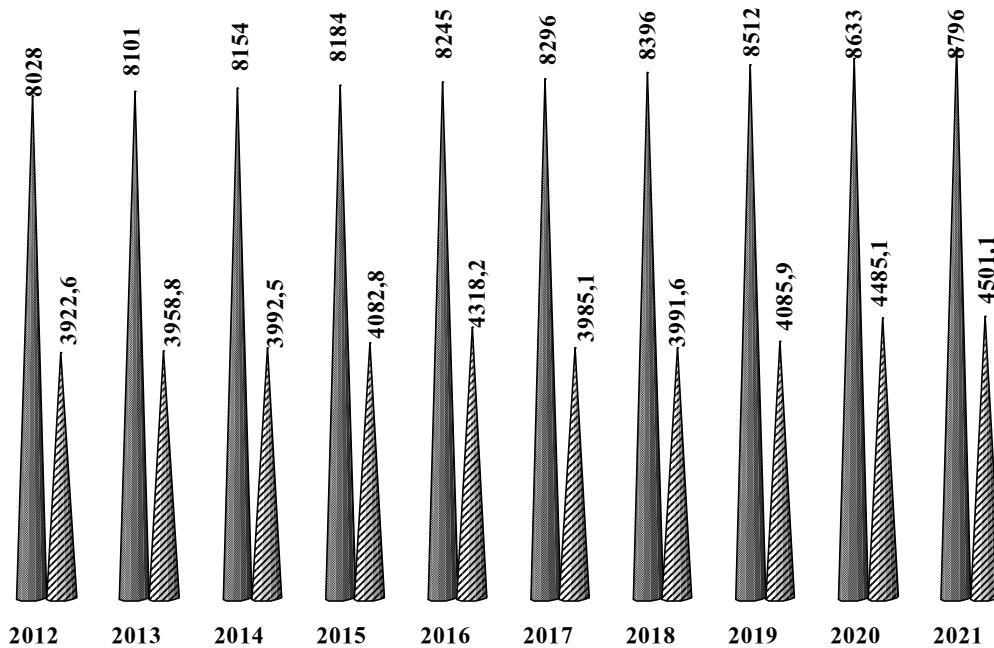
Також прогнозоване збільшення площі ПЗФ у відповідності зі стандартами Європейського Союзу все більш актуалізує проблему посилення впливу заповідного природокористування на темпи соціально-економічного розвитку прилеглих населених пунктів. Зокрема, Т. Чичкалюк та Р. Волчецький переконані, що об'єкти ПЗФ мають стати осередками розвитку навколишніх територій та основою для соціально-економічного розвитку населених пунктів, розташованих неподалік [11, с. 679]. Водночас вони не конкретизують інституційних передумов та фінансово-інвестиційних механізмів забезпечення більш результативного впливу об'єктів ПЗФ на структурні зрушення у місцевому господарському комплексі, на динаміку зайнятості та динаміку надходжень податкових і неподаткових платежів у місцеві бюджети.

Якщо необхідність гармонізації вітчизняного природоохоронного законодавства та природоохоронного законодавства ЄС дасть змогу у середньостроковій перспективі сформувати належні інституційні пе-

редумови для імплементації кращих практик управління заповідними територіями, то питання фінансово-інвестиційного забезпечення об'єктів ПЗФ потребує подальшого уточнення. Л. Касперович однією з причин неефективного використання об'єктів природно-заповідного фонду розглядає низький рівень фінансування [6, с. 80]. Нарощення обсягів фінансування, в першу чергу, інвестування процесів модернізації основного капіталу природно-заповідних територій залежить від створення належного інституційного середовища, яке дасть змогу збільшити суми публічних видатків у природоохоронну діяльність та залучити у дану сферу природокористування приватний капітал.

На думку С. Козловського та О. Генік, у сучасних економічних умовах, з поміж багатьох проблем, які виникають при менеджменті об'єктів природно-заповідного фонду країни, чи не найважливішою, є проблема їх фінансування. Незважаючи на широкий спектр можливих джерел фінансування, сучасний стан економічного забезпечення об'єктів природно-заповідного фонду України і впровадження природоохоронних заходів на їх територіях, ще далеко не відповідає реальним потребам й істотно не може вплинути на якісне їх функціонування. На даний момент джерелами фінансування заходів щодо територій та об'єктів природно-заповідного фонду України є такі: державний бюджет, місцеві бюджети, кошти громадян, позабюджетні і благодійні фонди, кошти установ, підприємств, організацій, власні кошти, цільові екологічні фонди [7, с. 110]. Перераховані джерела фінансування потреб об'єктів ПЗФ також не повною мірою використовуються через надмірну зарегульованість даної складової природокористування, що не дає можливості використати усі наявні резерви для диверсифікації джерел фінансово-інвестиційного забезпечення інфраструктурної модернізації природно-заповідних територій. Тому кошти публічних бюджетів, а також символічні суми госпрозрахункових коштів залишаються основними джерелами інвестування проєктів модернізації об'єктів природоохоронної інфраструктури на названих територіях.

Водночас навіть в частині фінансово-інвестиційного забезпечення об'єктів ПЗФ за рахунок коштів публічних фінансових фондів не спостерігається позитивної динаміки, яка дозволила б зрушити з місця вирішення проблем інфраструктурного облаштування заповідних територій. Вчені Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка акцентують увагу на недостатності фінансування природно-заповідного фонду як на місцевому, так і на державному рівнях [8, с. 137]. Поглиблення процесів децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування значно розширили інституційний коридор для кардинального реформатування механізму фінансово-інвестиційного забезпечення об'єктів ПЗФ за рахунок коштів бюджетів місцевого самоврядування. Водночас місцева влада надто мляво закладає у пріоритети своєї діяльності імперативи екологізації соціально-економічного розвитку, тому й не спостерігається позитивних

■ Об'єкти природно-заповідного фонду, од. ▨ Площа земель природно-заповідного фонду, тис. га

Рис. 1. Динаміка кількості об'єктів та площі земель природно-заповідного фонду України на кінець року у 2012—2021 роках

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України.

змін в частині нарощення публічних фінансових потоків в інфраструктурну модернізацію ПЗФ. Такі інституційні прогалини варто усунути у поствоєнний період, що дасть змогу диверсифікувати джерела фінансово-інвестиційного забезпечення об'єктів ПЗФ.

ЦІЛІ СТАТТІ

Метою публікації є виявлення регіональних пріоритетів та транскордонних перспектив нарощення фінансово-інвестиційного забезпечення об'єктів ПЗФ як базової передумови інфраструктурної модернізації природоохоронної сфери в умовах поглиблення децентралізаційних процесів та євроінтеграційного вектора розвитку України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В умовах трансформації глобальної природоохоронної архітектури роль природно-заповідних територій у виконанні Україною зобов'язань стосовно ухвалених міжнародних природоохоронних конвенцій буде лише зростати. Однією з вимог Європейського Союзу до формування екологічної доктрини нашої країни є збільшення площі земель ПЗФ. Відповідно до європейської програми збереження біологічного різноманіття, Україна до 2030 року має збільшити територію природно-заповідного фонду з 6,7% від загальної площі країни до 30% [10]. Протягом 2012—2021 років у динаміці об'єктів ПЗФ в Україні чітко викристалізувався висхідний тренд. Якщо на кінець 2012 року кількість об'єктів ПЗФ становила 8028 одиниць, 2014 року — 8154, 2018 року — 8396, то на кінець 2021 року вона складала 8796 одиниць. Тобто на кінець

2021 року порівняно з кінцем 2012 року кількість об'єктів ПЗФ в Україні збільшилася на 768 одиниць (рис. 1).

Збільшення кількості об'єктів ПЗФ відобразилося також на динаміці їх площі. Якщо на кінець 2012 року площа земель об'єктів ПЗФ становила 3922,6 тис. га, на кінець 2014 року — 3992,5 тис. га, на кінець 2018 року — 3991,6 тис. га, то на кінець 2021 року вона складала 4501,1 тис. га. Отже, на кінець 2021 року порівняно з кінцем 2012 року площа земель ПЗФ збільшилася на 578,5 тис. га. У структурі земель ПЗФ на кінець 2021 року найбільшу частку займають заказники — 32% (1440,9 тис. га). Питома вага національних природних парків становить 31% (1388,8 тис. га). Значну частку в структурі земель ПЗФ на кінець 2021 року займали регіональні ландшафтні парки — 18% (829,1 тис. га). Частка біосферних заповідників становить 11% (479,1 тис. га). Питома вага природних заповідників становила 5% (206,6 тис. га). Площа інших категорій об'єктів ПЗФ на кінець 2021 року складала 156,6 тис. га (рис. 2).

У 2012—2021 роках зокрема спостерігається збільшення кількості і площі заказників місцевого значення, що потребує розширення спектра інструментів впливу на процеси фінансово-інвестиційного забезпечення на регіональному та місцевому рівнях регіональних органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Значна частка національних природних парків в структурі всієї площі земель ПЗФ свідчить про те, що в Україні сформувалися значні природно-ресурсні передумови для того, щоб на порядок збільшити обсяги фінансово-інвестиційного забезпечення модернізації інфраструктури природоохоронної сфери за рахунок госпрозрахункових коштів. Виходячи з Угоди про асоціа-

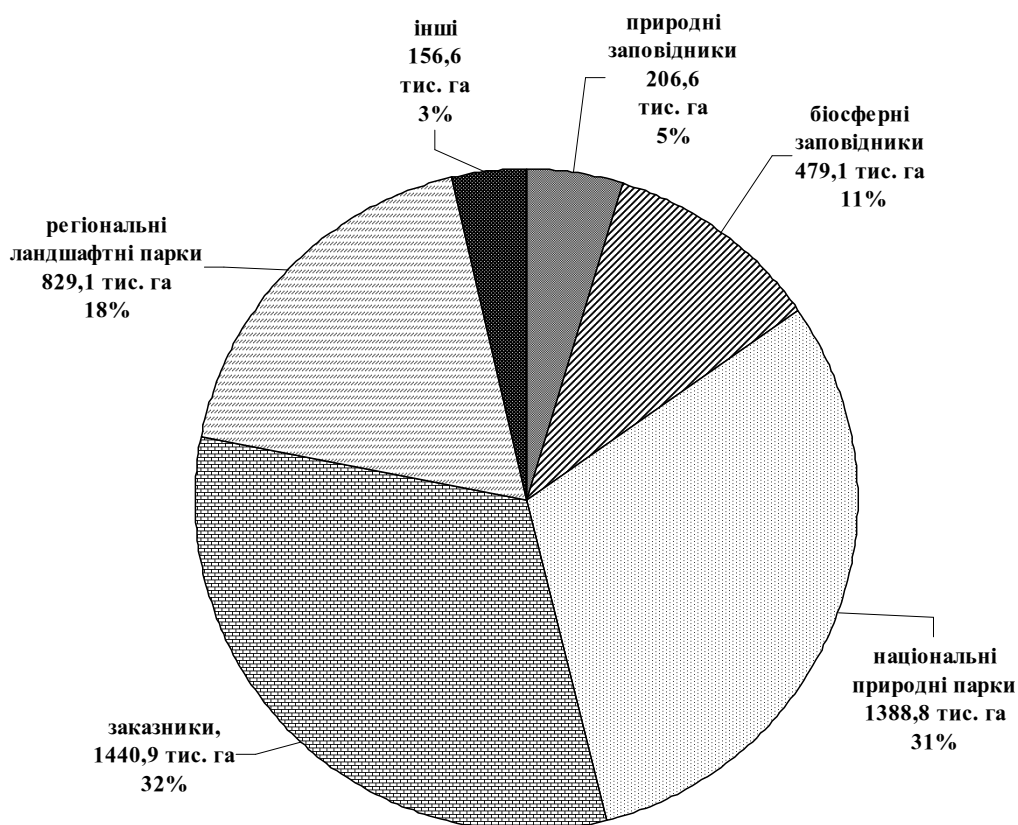

Рис. 2. Структура земель природно-заповідного фонду України на кінець 2021 року

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України.

цію між Україною та Європейським Союзом, можна прогнозувати у середньостроковій перспективі значне зростання площі земель ПЗФ.

Незважаючи на те, що з часу підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС пройшло більше 8 років в частині нарощення обсягів та диверсифікації джерел фінансово-інвестиційного забезпечення об'єктів ПЗФ не відбулося проривних зрушень. Кошти Зведеного бюджету України залишаються одним з основних джерел фінансово-інвестиційного забезпечення інфраструктурної модернізації об'єктів ПЗФ. Водночас у 2007—2021 роках висхідний тренд в динаміці видатків публічних бюджетів на збереження природно-заповідного фонду спостерігається лише у номінальному вираженні. У динаміці видатків Зведеного бюджету України на збереження природно-заповідного фонду у порівнянних цінах 2006 року висхідної тенденції не спостерігається.

Тобто девальваційно-інфляційні процеси у національній економіці відбуваються більш прискореними темпами, ніж зростають видатки на утримання та інфраструктурну модернізацію мережі об'єктів ПЗФ. Номінальні видатки Зведеного бюджету України на утримання об'єктів ПЗФ у 2007 році становили 98,7 млн грн, у 2013 році — 87,4 млн грн, у 2018 році — 459,2 млн грн, у 2020 році — 614,5 млн грн, за 9 місяців 2021 року — 611,9 млн грн. Тобто у 2020 році порівняно з 2007 роком номінальні обсяги фінансово-інвестиційного забезпечення об'єктів ПЗФ за рахунок коштів публічних бюджетів збільшилися у 6,2 разу (рис. 3).

Водночас в динаміці видатків публічних бюджетів у порівнянних цінах 2006 року в цілому має місце низхідна тенденція. Зокрема, у 2007 році реальна величина публічних видатків на утримання природно-заповідних територій становила 80,1 млн грн, у 2016 році — 48,2 млн грн, у 2019 році — 64,8 млн грн, у 2020 році — 73,0 млн грн. Нарощення обсягів публічного фінансування об'єктів ПЗФ залежить від стабілізації макроекономічної ситуації.

Водночас воєнний стан не дає можливостей формувати додаткові резерви для фінансування проєктів інфраструктурної модернізації природно-заповідних територій. Однак вже зараз потрібно створювати необхідне інституційне середовище для диверсифікації джерел фінансово-інвестиційного забезпечення модернізації природоохоронної інфраструктури і, в першу чергу, природно-заповідних територій. На даний момент переважна частина позабюджетного фінансування заповідних територій надходить від господарської діяльності об'єктів природно-заповідного фонду країни.

Так, господарська діяльність національних природних парків спрямована на отримання власних коштів від реалізації ліквідної деревини санітарних рубок та рубок догляду за лісом, реалізації продукції від переробки деревини, продажу сільськогосподарської продукції, продукції побічного лісокористування тощо. Також подальша робота установ природно-заповідного фонду повинна спрямовуватись на залучення додаткових коштів від розвитку рекреаційної та туристичної діяльності; налагодження міжнародної співпраці та транскордонного

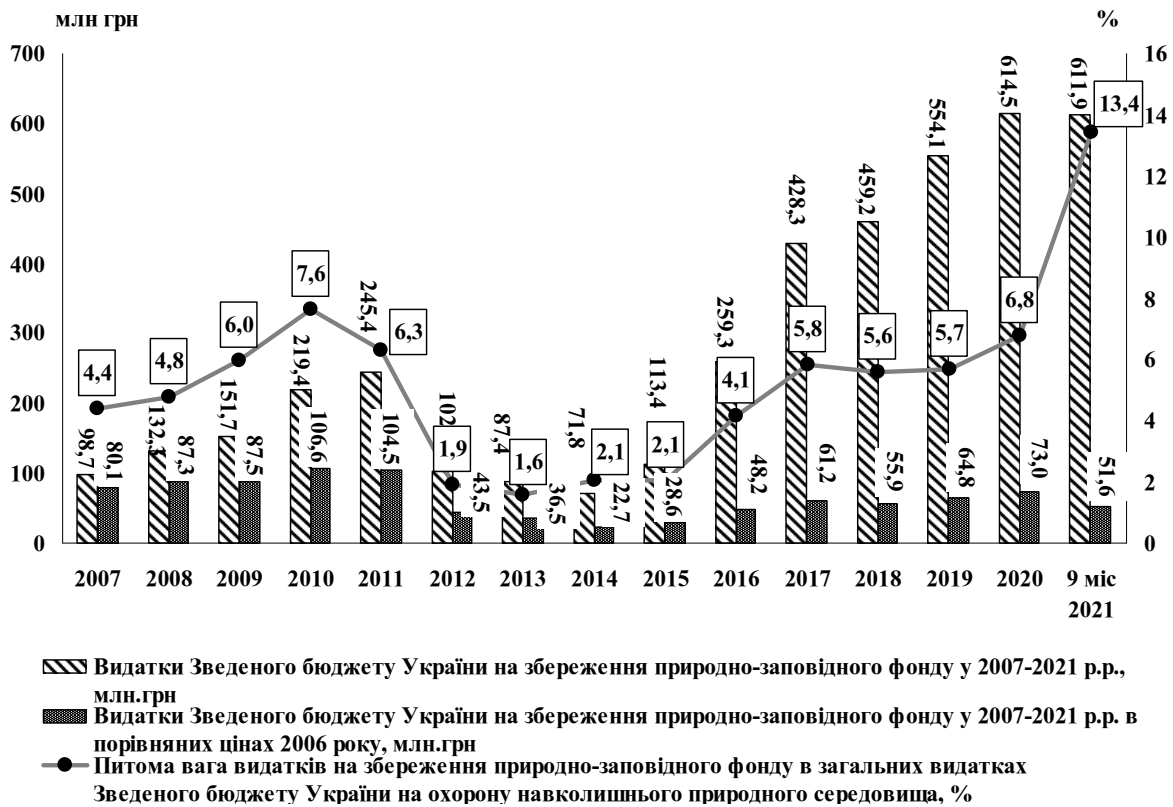

Рис. 3. Видатки Зведеного бюджету України на збереження природно-заповідного фонду у 2007—2021 роках

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України.

співробітництва; реалізації цільових грантових програм та залучення іноземних інвестицій [7, с. 115—116]. Для нарощення обсягів позабюджетного фінансування заповідних територій необхідно розширити відповідно до європейської практики перелік видів господарської діяльності, які можуть здійснюватися у межах національних природних парків. Це дасть можливість сформувати додаткові резерви для фінансування проєктів інфраструктурної модернізації даної категорії об'єктів ПЗФ за рахунок госпрозрахункових коштів. Важливого значення при цьому набуває вирішення проблеми підвищення інвестиційної привабливості природно-заповідних територій для суб'єктів приватного підприємництва.

Ефективною формою співпраці державного (комунального) партнера (власника об'єкту ПЗФ) та приватного партнера стосовно фінансування інфраструктурної модернізації природно-заповідних територій виступають угоди державно-приватного партнерства як у формі передачі прав користування природно-ресурсними та природно-господарськими активами, так і у формі створення статутних та нестатутних об'єднань (клас-терів, асоціацій). Це дасть можливість поєднати потенціал місцевого самоврядування, публічної вертикалі управління природоохоронною діяльністю та приватного бізнесу як в частині відтворення потенціалу біорізноманіття, так і в частині активізації рекреаційно-туристичної діяльності. У поствоєнний період саме угоди державно-приватного партнерства можуть виступити основною інституціональною формою залучення як вітчизняного, так і закордонного приватного капіталу у

інфраструктурну модернізацію природоохоронної сфери.

З огляду на поглиблення децентралізації і тих переваг, які вона створює, виникає необхідність в перенесенні центру тяжіння у фінансово-інвестиційному забезпеченні об'єктів ПЗФ на регіональний рівень. Найбільш сприятливі передумови для цього сформувався у Карпатському регіоні, який відзначається сприятливими природно-ресурсними умовами розвитку екологічного туризму та межує з країнами Європейського Союзу. У межах даного регіону доцільним є формування інноваційної моделі екологічного розвитку, що включатиме можливість розширеного відтворення природно-заповідних територій і об'єктів та екологічних мереж за рахунок експлуатаційних лісів, колоніальних екосистем, деградованих земель сільськогосподарського призначення, відпрацьованих кар'єрів тощо [4, с. 87]. Якраз переведення у природно-заповідні території деградованих земель сільськогосподарського призначення та відпрацьованих кар'єрів дасть можливість виконувати вимоги Європейського Союзу щодо збільшення площі земель ПЗФ і при цьому не звужувати ареал виробничо-господарської діяльності постійних лісокористувачів, оскільки в останні роки розширення площі природно-заповідних територій відбувається якраз переважно за рахунок земель лісового фонду. Більше того, органи місцевого самоврядування отримали значний територіальний ресурс у вигляді земель сільськогосподарського призначення поза межами населених пунктів, частина котрих є непридатною для повноцінного використання у продуктивному сільськогосподарському

обороті, і також може бути переведена у землі природно-заповідного фонду.

Регіони Західної України відзначаються високим рівнем лісистості та значними запасами сировинної та несировинної складових лісресурсного потенціалу, що створює додатковий потенціал для ефективнішого використання земель природно-заповідних територій, що дасть змогу забезпечити значно більші обсяги фінансових ресурсів для їх подальшого реінвестування у інфраструктурну модернізацію природоохоронної сфери. Більше того, значна частка лісистості територій природно-заповідного фонду Заходу України дає широку можливість збільшувати площу мисливських угідь, проводити заходи із сприяння відтворення і охорони диких тварин, створювати на природно-заповідних територіях розплідників із штучного розведення копитних тварин та пернатой дичини. Розвиток мисливських угідь та мисливства сприятимуть залученню довготермінових інвестиційних програм із щорічного збільшення чисельності поголів'я копитних мисливських тварин, поголів'я хутрових звірів, чисельності пернатой дичини. [2, с. 215].

Певною мірою вже створені сприятливі інституційні передумови для підвищення рівня комерціалізації ведення мисливського господарства, оскільки вже значні площі мисливських угідь передані приватним користувачам, котрі продемонстрували високий рівень ефективності використання цих земель. На природно-заповідних територіях варто в межах вітчизняного та європейського природоохоронного законодавства забезпечити інституціоналізацію підприємницької діяльності, яка передбачає ведення окремих видів мисливського господарства у відповідності з передовою іноземною практикою.

Конкурентною перевагою областей Карпатського регіону стосовно реалізації потенціалу природно-заповідних територій є наявність спільних кордонів з Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією та Молдовою, що забезпечує сприятливі можливості для створення міждержавних природно-заповідних об'єктів та розширення транскордонного співробітництва у галузі охорони природи. Розробка проєктів щодо створення міждержавних природно-заповідних територій сприятиме не тільки збереженню цінних природних екосистем, але і залученню додаткових коштів на утримання природно-заповідних об'єктів від держав-партнерів проєктів, міжнародних благодійних фондів і інституцій, іноземних інвесторів [2, с. 214]. За таких умов, зокрема у поствоєнний період, необхідно активізувати діяльність стосовно встановлення двосторонніх відносин з країнами-сусідами в частині розширення переліку проєктів транскордонного співробітництва у природоохоронній сфері. Більше того, у Європейському Союзі спостерігається високий рівень інвестиційної привабливості саме екологічних проєктів, що свідчить про високу ймовірність у поствоєнний період суттєвого нарощення впливу у транскордонні проєкти природоохоронного спрямування за рахунок коштів європейських екологічних фондів.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Однією з основних проблем інфраструктурної модернізації природоохоронної сфери є диверсифікація

джерел фінансово-інвестиційного забезпечення об'єктів ПЗФ з метою підвищення результативності відтворення та примноження флористичної та фауністичної складових біорізноманіття, а також комерціалізації екосистемних послуг, що продукуються природними біогеоценозами заповідних територій. Дана проблема актуалізується у зв'язку з тим, що Європейський Союз поставив вимогу перед Україною щодо суттєвого збільшення площі земель ПЗФ до 2030 року.

Водночас розширення площі природно-заповідних територій вимагатиме їх інфраструктурного облаштування, що потребує розроблення дорожньої карти фінансово-інвестиційного забезпечення інфраструктурної модернізації природоохоронної сфери як у воєнний, так і в поствоєнний період. В умовах децентралізації влади доцільно центр тяжіння у фінансово-інвестиційному забезпеченні перенести на регіональний рівень, щоб максимальною мірою використати місцевий потенціал розвитку природоохоронної сфери. Пілотним полігоном реалізації децентралізованої моделі фінансово-інвестиційного забезпечення об'єктів ПЗФ необхідно зробити адміністративні області Західного регіону, де є об'єктивні передумови для реалізації спільно із європейськими партнерами (країнами-сусідами) проєктів транскордонного співробітництва природоохоронного спрямування.

Також необхідно враховувати, що проблеми фінансово-інвестиційного забезпечення об'єктів ПЗФ в контексті вимог Європейського Союзу щодо збільшення площі природно-заповідних територій напругу пов'язані з процесом залучення у природоохоронний сектор різних категорій земель, що вимагає активізації зусиль органів місцевого самоврядування, оскільки територіальні громади у 2021 році отримали значні площі земель сільськогосподарського призначення державної власності поза межами населених пунктів. Додаткове залучення земель до ПЗФ вимагатиме їх інфраструктурного облаштування, що саме по собі детермінує потребу у пошуку нових джерел фінансово-інвестиційного забезпечення інфраструктурної модернізації природоохоронної сфери, в першу чергу, прикордонних та транскордонних регіонів.

Література:

1. Вахович І.М. Фінансова політика сталого розвитку регіону: методологія формування та механізми реалізації. Монографія. Луцьк. "Надстир'я", 2007. 493 с.
2. Генік О.В. Особливості фінансування природно-заповідних об'єктів Заходу України. Науковий вісник. 2005. Вип. 15. 1. С. 211—216.
3. Данилишин Б.М., Хвесик М.А., Голян В.А. Економіка природокористування. Підручник. К. "Кондор", 2009. 465 с.
4. Ерфан В.Й., Газуда С.М. Природно-заповідні аспекти регіонального розвитку. Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Серія "Регіональна економіка". 2018. Випуск 15 (59). С. 81—88.
5. Карпук А.І., Несторук Ю.Ю. Фінансово-інвестиційне забезпечення відтворення біорізноманіття: основні тенденції, проблеми та пріоритети. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 24. С. 28—36.

6. Касперович Л.В. Аналіз стану природно-заповідного фонду України. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 9. С. 80—86.

7. Козловський С.О., Генік О.В. Джерела фінансування природно-заповідних територій Західного регіону України. Науковий вісник. 2004. Вип. 14.8. С. 109—118.

8. Майорова О.Ю., Ковальчук І.І., Прокоп'як М.З., Крижановська М.А. Природно-заповідний фонд Хмельницької області в контексті формування Смарагдової мережі. Людина та довкілля. Проблеми неоекології. 2021. Вип. 35. С. 131—189.

9. Медінська Н.В. Формування економічного механізму природокористування в умовах нової глобальної природоохоронної архітекτονіки. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія "Економіка і менеджмент". 2021. Випуск 1 (87). С. 44—50.

10. Природно-заповідний фонд має становити 30% від території України — депутатка. Укрінформ. 02 березня 2023. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3208748-prirodno-zapovidnij-fond-mae-stanoviti-30-vid-teritorii-ukraini-deputatka.html>

11. Чичкалюк Т.О., Волчецький Р.В. Планування розвитку заповідних територій і об'єктів як вимога євроінтегрування. Економіка та суспільство. 2018. Випуск 14. С. 673—679. [Електронний ресурс]. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/14_ukr/95.pdf

References:

1. Vakhovych, I.M. (2007), Finansova polityka staloho rozvytku rehionu: metodolohiia formuvannia ta mekhanizmy realizatsii [Financial policy of sustainable development of the region: formation methodology and implementation mechanisms], Nadstyr'ia, Luts'k, Ukraine.

2. Henyk, O.V. (2005), "Peculiarities of financing nature-reserved objects in Western Ukraine", Naukovyj visnyk, vol. 15. 1, pp. 211—216.

3. Danylyshyn B.M. Khvesyk M.A. and Holian V.A. (2009), Ekonomika pryrodokorystuvannia [Economics of nature use], Kondor, Kyiv, Ukraine.

4. Erfan, V.J. and Hazuda, S.M. (2018), "Natural and residual aspects of regional development", Ekonomichni nauky: zbirnyk naukovykh prats' Luts'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. Seria "Rehional'na ekonomika", vol. 15 (59), pp. 81—88.

5. Karpuk, A. and Nestoriak, Iu. (2017), "Financial and investment support for biodiversity reproduction: main trends, issues and priorities", Investytsiyi: praktyka ta dosvid, vol. 24, pp. 28—36.

6. Kasperovych, L.V. (2017), "Analysis of the nature reserve fund of Ukraine", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 9, pp. 80—86.

7. Kozlovskiy, S.O. and Henyk, O.V. (2004), "Sources of financing of nature-protected territories of the Western region of Ukraine", Naukovyj visnyk, vol. 14.8, pp. 109—118.

8. Majorova, O.Yu. Koval'chuk, I.I. Prokop'iak, M.Z. and Kryzhanovs'ka, M.A. (2021), "The Nature Reserve Fund of Khmelnytskyi Region in the Context of the Emerald Network Developemnt", Liudyna ta dovkillia. Problemy neoekolohii, vol. 35, pp. 131—189.

9. Medyns'ka, N.V. (2021), "Formation of the economic mechanism of nature management in the context of a new global environmental architectonics", Visnyk Sums'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu. Seria "Ekonomika i menedzhment", vol. 1 (87), pp. 44—50.

10. Ukrinform (2023), "The nature reserve fund should be 30% of the territory of Ukraine — deputy", available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3208748-prirodnozapovidnij-fond-mae-stanoviti-30-vid-teritorii-ukraini-deputatka.html> (Accessed 25 Feb 2023).

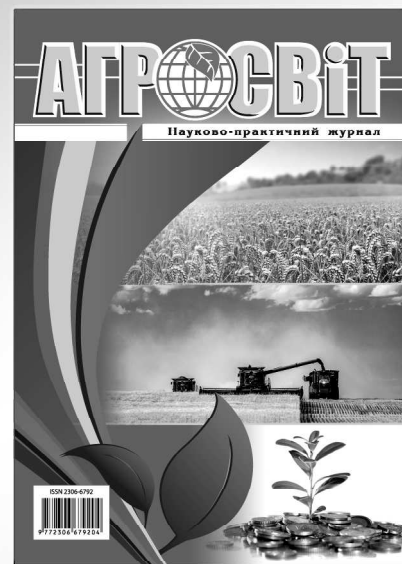
11. Chychkaliuk, T.O. and Volchets'kyj, R.V. (2018), "Planning of the development of protected areas and objects as a requirement of euro integration", available at: Ekonomika ta suspil'stvo, vol. 14, pp. 673—679, https://economyandsociety.in.ua/journals/14_ukr/95.pdf (Accessed 25 Feb 2023).

Стаття надійшла до редакції 06.03.2023 р.

АГРОСВІТ

www.agrosvit.info

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

**Журнал включено до переліку
наукових фахових видань України
з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)**

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292